

Što je muzejski katalog / urednica Snježana Radovanlija Mileusnić. - Zagreb : Muzejski dokumentacijski centar, 2013. 151 str. (Biblioteka Kako objaviti dobru muzejsku knjigu ; knj. 1). ISBN 978-953-6664-32-0

Kako objaviti dobru muzejsku knjigu naziv je ciklusa poučnih radionica na temu muzejskog izdavaštva koje je 2001. godine pokrenuo Muzejski dokumentacijski centar (dalje MDC). Kao rezultat radionica, pokrenut je i istoimeni nakladnički niz u kojem će se objavljivati tekstovi izlagača i voditelja pojedinih tematskih radionica. Prva radionica i publikacija u nizu pod naslovom *Što je muzejski katalog* posvećena je osnovnoj muzejskoj publikaciji – katalogu, kao izvoru informacija o muzejskom fundusu, izložbama, muzejskoj djelatnosti, ali i dokumentu stručnoga i znanstvenog rada na muzejskoj građi i baštini. Knjižničarska savjetnica i dugogodišnja voditeljica specijalne muzeološke knjižnice MDC-a mr. sc. Snježana Radovanlija Mileusnić idejna je začetnica, organizatorica i sudionica radionice, te urednica publikacije *Što je muzejski katalog*.

U *Uvodu* ravnateljica MDC-a Višnja Zgaga ističe obrazovnu djelatnost kao bitnu sastavnicu u sklopu stručnih aktivnosti Centra, a novu publikaciju, u bogatoj paleti njihova izdanja, svrstava u kategoriju priručnika čime se MDC... *potvrđuje kao važno mjesto povezivanja muzejske zajednice, transmisije znanja, obrazovanja i učenja* (str. 4).

Urednica priručnika mr. sc. Snježana Radovanlija Mileusnić u *Predgovoru* iznosi važnije aktivnosti MDC-a vezane uz muzejsko izdavaštvo i njegovo predstavljanje široj javnosti. Kao polazišnu točku istraživanja navodi zbirku publikacija muzeja i galerija u knjižnici MDC-a, zatim godišnju *Izložbu izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija* preko koje šira javnost upoznaje muzejsko nakladništvo, te stručna izdanja MDC-a. Radionice *Kako objaviti dobru muzejsku knjigu* nastavak su aktivnosti na temu muzejskog izdavaštva, dok su priručnici zamišljeni kao dodatna stručna literatura u izdavačkim projektima muzeja, ali i poticaj muzejskoj zajednici za izradu jedinstvenih standarda muzejske izdavačke djelatnosti.

Najopsežniji prilog pod naslovom *Što je muzejski katalog – sadržajna i formalna obilježja muzejskih kataloga* također potpisuje mr. sc. Snježana Radovanlija Mileusnić. Dugogodišnjim istraživanjem muzejskog nakladništva autorica je iznijela ciljeve i svrhu izdavačke djelatnosti muzeja, vrste muzejskih publikacija i njihovu klasifikaciju. Definiranjem pojmova *katalog*, *muzejski katalog* i *kataloška jedinica* razjasnila je razlikovne elemente kataloga i ostalih vrsta muzejskih publikacija. S višegodišnjim iskustvom prikupljanja, obrade i prezentacije muzejskih kataloga, autorica prikazuje osnovne vrste muzejskih kataloga i opisuje njihove funkcije temeljene na primjerima iz hrvatske i međunarodne stručne muzejske literature. Iako zakoni i pravilnici obvezuju muzeje na objavljivanje kataloga stalnih postava/povremenih izložaba, nedostaju odrednice što ti katalogi trebaju sadržavati. Stoga autorica donosi pregled sadržajnih elemenata koje bi trebao sadržavati muzejski katalog, ovisno o njihovoj vrsti i namjeni. U skladu sa standardiziranim i međunarodno prepoznatljivim obilježjima publikacija, autorica, inače knjižničarska savjetnica, navodi osnovne formalne elemente u izradi kataloga koje danas koristi krovna hrvatska knjižničarska ustanova, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Detaljno objašnjava koji bi se podaci trebali nalaziti na naslovnoj stranici, u impresumu i kolofonu, raščlanjuje podatke o odgovornosti/autorstvu izložbe i kataloga, te upućuje na važnost dodjeljivanja ISBN-a, izradu CIP zapisa te crtičnog koda ili QR (quick response code). Naglašava važnost izgleda i oblikovanja muzejskog kataloga, koji bi trebao biti usko vezan uz vizualni identitet muzeja.

Mr. sc. Ervin Dubrović u prilogu *Što sve obuhvaćaju edicije jedne izložbe* na primjerima Muzeja grada Rijeke prikazuje način predstavljanja izložbe raznovrsnim promotivnim aktivnostima i prigodnim izdanjima, a u svrhu senzibiliziranja javnosti za ove sadržaje. Navodi primjere izložbi koje su svojim programima i obimom prerasle u višegodišnje projekte iz kojih su nastali iznimno vrijedni katalogi i monografije, čiji znanstveni i stručni dosezi ostaju javnosti dostupni dugo nakon zatvaranja izložbe. Konceptijski različiti primjeri izložbi i popratnih muzejskih edicija riječkog muzeja nisu usmjereni samo na prezentaciju muzejskog fundusa i izradu kataloga muzejskih zbirki, jer sveobuhvatnom obradom tema/događaja lokalnog značaja i njihova smještaja u tadašnji društveno-povijesni kontekst uvelike prelaze okvire zavičajnosti. U pogledu tiskanih i elektroničkih izdanja, kao najbolju opciju navodi mogućnost korištenja obiju verzija – tiskani katalog s priloženim CD-om ili DVD-om – a prednosti elektroničkih medija potrebno je iskoristiti na najbolji mogući način kako bi se javnosti predstavila određena tema/događaj, ali i sačuvali rezultati istraživačkog i stvaralačkog postupka u nastajanju izložbenog projekta.

Dr. sc. Marina Bregovac Pisk, vrsna muzejska stručnjakinja, u prilogu *Muzejski predmet i kataloška jedinica* objašnjava kako kroz postupak stručne obrade predmeta u muzeju (inventarizacija i katalogizacija) nastaju podaci potrebni za nastanak buduće kataloške jedinice, osnovnog elementa svakoga muzejskog kataloga. U skladu s pravilnicima muzejske struke, a ovisno o upotrebi, navodi osnovne vrste kataloških jedinica (za vodič, za katalog izložbe ili katalog zbirke) i obvezne podatke unutar njih, a preporučuje i izradu *kazala*, *bibliografije* i *literature*. Hrvatski povijesni muzej, matična ustanova autorice, kroz godine izdavačke djelatnosti postavio je određene standarde u katalogiziranju, koji se (ovisno o zbirkama i vrsti kataloga) stalno nadopunjuju i prilagođavaju potrebama. Na primjeru vođenja *Zbirke slika, grafika i skulptura*, autorica navodi vrijedna osobna iskustva pri izradi kataloških jedinica i njihova unošenja u računalne baze podataka.

Od muzejske dokumentacije do tiskanoga i virtualnog kataloga prilog je dr. sc. Gorana Zlodija i Ivanke Maroević u kojem je prikazan Modul muzejskoga informacijskog sustava M++ za upravljanje i uređivanje sadržaja i tematskih cjelina virtualnih zbirki i kataloga (dalje Modul). Korištenjem baza podataka muzejske dokumentacije iz informacijskog sustava M++ Modul je ... *prikladan za pomoć u oblikovanju izložbenog projekta, ali i za pripremu publikacija – tiskanog kataloga izložbe, zbirke ili stalnog postava, za uređivanje podataka u administratorskom sučelju za predaju materijala radi grafičke pripreme i tiska, a ujedno se isti podaci koji su korišteni za tiskana izdanja mogu prezentirati i u mrežnom okruženju...* (str. 78). Rad na sučelju Modula prikazan je na primjeru izložbe *Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije*, kada je cjelokupni izložbeni projekt, uz bogato ilustrirano dvo-sveščano monografsko izdanje i katalog svih izložbenih predmeta, bio predstavljen i virtualnim mrežnim katalogom izložbe, a u integriranom je obliku objavljen i na portalu Hrvatska kulturna baština.

Iskustva u nastajanju jedne od najzahtjevnijih muzejskih publikacija kataloga muzejskog fundusa prikazala je na primjeru Muzeja suvremene umjetnosti mr. sc. Snježana Pintarić u prilogu *Katalog muzejskog fundusa*. Autorica navodi kako je predstavljanje cjelokupne građe koju posjeduje jedan muzej iznimno zahtjevan posao koji iziskuje rad stručnjaka raznih profila. No, katalozi fundusa potrebni su kako bi upozorili na vrijednost sačuvane građe te kako bi društvenu javnost uvjerali u potrebu daljnjeg ulaganja u zbirke, ali i omogućili uvid u sve dobre i loše strane prikupljene građe. Kao osnovne preduvjete pri koncipiranju kataloga fundusa, uz dobro uređenu dokumentaciju o muzejskim predmetima u odgovarajućem računalnom programu, navodi

važnost urednika kataloga pri određivanju načina i opsega predstavljanja pojedinih predmeta, izboru reprodukcija, te naglašava potrebu njegove dobre suradnje s grafičkim dizajnerom u definiranju izgleda publikacije.

U prilogu *Katalozi povremenih izložbi* mr. sc. Slavica Marković, na primjeru izdanja tiskanih i elektroničkih kataloga povremenih izložbi Kabineta grafike HAZU, prikazuje njihov način razvrstavanja te navodi razlikovne elemente znanstvenog i stručnog kataloga. Objasnjava strukturu i sadržaj kataloga povremenih izložbi, te razliku između njih i likovne monografije. Kako je na izradi kataloga, uz autora, potreban veći tim suradnika, objasnila je njihove zadaće te naglasila važnost urednika kataloga, kao koordinatora između njih. Naglašava kako je danas, uz tiskane kataloge, potrebno koristiti i multimedijски interaktivni CD/DVD koji korisniku omogućuje slobodniju interakciju sa sadržajima izložbe, ali i pohranu cjelovite dokumentacije o izložbenom projektu i pratećim događajima.

Prilog dr. sc. Željka Deme *Katalozi i monografije arheoloških nalazišta* progovara, kako je navedeno u podnaslovu, o nekim vidovima izdavaštva matičnih arheoloških muzeja u Hrvatskoj. U prilogu je iznesena povijest izdanja kataloško-monografskih publikacija arheoloških muzeja, te su istaknuta današnja nastojanja da se serije *Katalozi i monografije* razlikuju i u potpunosti odvoje od izložbenih kataloga. Autor objašnjava kako se složenost suvremenih arheoloških istraživanja zorno prezentira u kataloško-monografskim publikacijama arheološkog nalazišta jer ... *suvremenu arheologiju već dugo ne čine samo artefakti već njihov kontekst, arheološko nalazište, okoliš, prirodne i društvene danosti te sveprisutna interdisciplinarnost...* (str. 140).

Prvi u nizu priručnika u novopokrenutoj biblioteci *Kako objaviti dobru muzejsku publikaciju*, ilustrativno je bogata publikacija, otisnuta na 152 stranice. Uza svaki prilog navedene su bilješke u kojima se nalaze izvori i korištena literatura. Vrijednost priručnika ogleda se u činjenici što se u njemu, uz definiranje osnovnih pojmova i upućivanja na pravilnike, standarde, računalne baze i dr., nalaze i osobna iskustva vrsnih muzejskih stručnjaka. Kao naš prvi priručnik za izradu kvalitetnoga muzejskog kataloga, ova knjiga pokriva veliku prazninu u stručnim publikacijama tog tipa i neophodna je knjiga za sve muzealce. Priručnik će djelatnicima hrvatskih muzeja biti od velike pomoći jer svaki prilog s određenog gledišta odgovara *što je muzejski katalog*, te daje pregršt savjeta i primjera kako objaviti dobru muzejsku publikaciju.

Renata Bošnjaković
renata@zmn.hr